

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.25, maj 2026

Indledningen er redigeret af Krista Stinne Greve Rasmussen og Kirsten Vad
Tilsyn ved cand.theol. Kristoffer Garne

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

Indledning til “Himmel-Stigen”

ved Lea Wierød Borčák

Indhold

- 1 Førstetrykket
- 2 Salmens form
- 3 Salmens indhold
- 4 Anvendt litteratur

1 Førstetrykket

Grundtvigs salme “Himmel-Stigen”, som har førstelinjen “Der er en Himmel-Stige”, blev publiceret første gang i antologien *Kalle, en gave i sang til Det Forenede Velgørenhedsselskabs basar* i 1866, hvor den er bragt uden melodiangivelse. Salmen kan dog være digtet allerede omkring 1863 (se Grundtvig 1881, s. 824). Antologien blev udgivet af Frederik Barfod, der var initiativtager til, og leder af, Det forenede Velgørenhedsselskabs Drengeskole, som blev åbnet i 1834. Her kunne drenge fra fattige kår få gratis undervisning af ulønnede lærere, der hovedsagelig var studenter. I forordet beskriver Barfod, at 19 forfattere havde indsendt digte til udgivelsen som gave. Samtidig havde han fået papiret, satsen og trykket gratis, således at hele oplægget kunne produceres vederlagsfrit. Al indtægt fra salget af digtsamlingen kunne dermed ubeskåret tilfalde Det forenede Velgørenhedsselskab.

2 Salmens form

Salmen har syv strofer, hvoraf de første fire beskriver himmelstigens beskaffenhed, mens hver af de sidste tre strofer beskriver henholdsvis hvert af stigens trin.

Som versemål for “Himmel-Stigen” har Grundtvig valgt en trokæisk, syvlinjet strofe, der formelt ligger nær Lutherstrofen, men adskiller sig fra denne ved ikke at være jambisk. Strofen følger barformens princip (AAB), dvs. en opbygning i to ens forled efterfulgt af et afsluttende led (Fafner 2000, 267). I “Himmel-Stigen” udfolder denne strofestructur sig over syv verslinjer med stavelsesmønsteret 8, 7, 8, 7, 8, 8, 7. Den afsluttende linje står urimet, hvilket er karakteristisk for Grundtvigs brug af sådanne strofetyper (Fafner 2000, 269). Versformen kendes fra flere af Grundtvigs salmer, der fortsat er i brug i dag, herunder “Ånden opgav enkesønnen” og ”Med sin alabasterkrukke”. Anvendelsen af denne type strofe svarer til Grundtvigs generelle praksis, hvor han arbejder inden for traditionelle og sangbare former med rod i folkeviser og kirkesang (Fafner 2000, 267-270).

Ordet “Himmel-Stige” optræder i slutningen af hver strofes første vers og bestemmer dermed rimet gennem samtlige strofers første led. Dette intensiveres i de sidste tre strofer, hvor de første to vers bliver refrænagtigt enslydende: “Paa Troens Himmelstige / Det er det første [/andet/sidste] Trin”. Stroferne kan dermed siges at spejle trappetrinnene.

3 Salmens indhold

Med titlen “Himmel-Stigen” tager Grundtvig udgangspunkt i fortællingen om patriarken Jakob i 1. Mos 28,12. En nat, da han har lagt sig til at sove under åben himmel i ørkenen, ser han i en drøm en stige, der forbinder himmel og jord, og Guds engle stiger i drømmen op og ned af stigen. “Himmel-Stigen” er imidlertid ikke en bibelhistorisk fortællende salme, men en dogmatisk salme, der beskæftiger sig med troens retning og sigte. Grundtvigs beskrivelse af “Troens Himmelstige” kan ligefrem opfattes som et kontrastbillede til den bibelske stige: den fører netop ikke opad, men “gaar i Dybet ned” (strofe 3,2).

Stigen har tre trin: troen på Sandhed, Kraft og Glæde, som fører indad, til “Hjertets Himmerige” (strofe 6,3 og 7,3). Salmen skildrer Grundtvigs synspunkt, at stigens mål ikke kan nås ved refleksion og forstand, som rationalismen hævdede (Rønkilde 2014), men kun gennem tro, som unddrager sig menneskets erkendelse og derfor er ukendt for “de Lærde” (strofe 2,2). Toldberg sammenfatter Grundtvigs tankegang således: “Kærlighed er den maade, Gud møder mennesker paa, tro, den maade, de kan møde ham paa” (Toldberg 1950, s. 70). Det første trin, som beskrives som usynligt og “med Jorden lige” (strofe 5,3), er troens udgangspunkt: sandheden. Det andet trin er kraften, hvor Gud giver liv ved sin ånd, og hvor troen bliver levende. Det tredje trin er glæden, hvor tro og ord forenes, og hvor målet nås ved nadverbordet. Denne treklang udfolder Grundtvig også i *Den christelige Børnelærdom* (1868, [s. 193-194](#) og [257](#)), som han på dette tidspunkt allerede havde udgivet i enkeltartikler i årene 1858 og 1859.

4 Anvendt litteratur

- Barfod, Frederik udg. (1866) *Kalle, en gave i sang til Det Forenede Velgörenhedssælsskabs basar*. København.

- Fafner, Jørgen (2000) *Dansk vershistorie 2: Fra romantik til modernisme*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1868) *Den christelige Børnelærdom, betragtet af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Anden Udgave, optrykt efter "Kirkelig Samler"*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1881) *Salmer og aandelige Sange*, udg. J. Kristian Madsen, bind 5: *Efterslæt af Grundtvigs Salmesang*. København.
- Hansen, Uffe (1966) *Grundtvigs Salmedigtning. Dens Historie og Indhold*, bind 3. Odense og København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs symbolverden*. København.